

بژارده گانی چوارچیوهی هاوئاھهنگی شیعه له ئاماده نه بوونی سهدردا

18-06-2022

نووسه ره گان

د. یاسین تهها

کورتە : ئیوارە ی 15 ی حوزەیران، له دیداری پەرلەمانتارەکانیدا له نهجەف، سەدر هەموو ئەو گومانانە ی کۆتایی پێھێنا که لەبارە ی ئەگەری پاشگەزبوونەوهی له بپاری کشانەوهی فراکسیۆنەکی هەبوون. بەم پێھەش "چوارچیوهی هاوئاھهنگی شیعه" کەوتە بەردەم ئەرک و بەرپرسیاریتی هەلسووړاندنی قوئاخی داھاتوو، لەکاتیکیدا پێشتر شەری بۆ بەشداریکردن دەکرد. جگە له کۆمەڵیک شرۆڤە و لیکدانەوه، گوتەبیژان و قسەکەرەگانی ناو رەوتی سەدریش زۆر جەخت لەوه دەکەنەوه، کشانەوهکە گۆرەپان چۆلکردن و وازھێنانی کاتی (ئیعێتیکاف) نییە، هەشیانە باس له زیندووکردنەوهی "سوپای مەھدی" دەکات. هەندیکی دیکە پێداگرن کە سەدر "حوسینی سەردەمە"، وەک ئاماژەیک بۆ روودانی شۆرشیک لە داھاتوودا، کە ئەمەش بژارده گانی بەردەم چوارچیوهی هاوئاھهنگی شیعه قورستر دەکات و هەندیکیان نایشارنەوه کە "کشانەوهکە ی سەدر له بۆسەیک دەچیت".

ئىوارەى 15ى حوزەيران، لە دیدارى پەرلەمانتارەکانیدا لە نەجەف، سەدر ھەموو ئەو گومانانەى کۆتايى پھینا کە لەبارەى ئەگەرى پاشگەزبوونەوێى لە بېرىارى کشانەنەوێى فراکسیۆنەکەى ھەبوون. بەم پێشەش "چوارچۆیەى ھاوتانەنگى شیعە" کەوتە بەردەم ئەرك و بەرپرسيارىتتى ھەلسووړاندنى قوڤاخى داھاتوو، لەکاتیکدا پېشتەر شەرى بۆ بەشداریکردن دەکرد. جگە لە کۆمەڵیک شروڤە و لیکدانەو، گوتەبېژان و قسەکەرەکانى ناو رەوتى سەدریش زۆر جەخت لەو دەکەنەو، کشانەوێکە گۆرەپان چۆلکردن و واژھینانى کاتى (ئىعتیکاف) نىبە، ھەشیانە باس لە زیندووکردنەوێى "سوپاى مەھدى" دەکات. ھەندیکى دیکە پێداگرن کە سەدر "حوسینی سەردەمە"، ھەک ئامازەبەک بۆ روودانى شۆرشیک لە داھاتوودا، کە ئەمەش بژاردەکانى بەردەم چوارچۆیەى ھاوتانەنگى شیعە قورستر دەکات و ھەندیکیان نایشارنەوێکە "کشانەوێکەى سەدر لە بۆسەبەك دەچیت".

بەو پێشەى قەبارەى "چوارچۆیەى ھاوتانەنگى" لە پەرلەمان، دەوروبەرى 120 کورسیبە لە ئىستادا و، لە ماوێى داھاتووشدا ژمارەبەک لە بەدەگەکانى کورسیبە بەتالەکانى سەدر پڕ دەکەنەو، ئىستا ئەوان "گەورەترین لیست"ن و دەتوانن ناو سەرۆکەوزیران پېشکېش بکەن، بەلام بەگۆرەى "ياربى ژمارەکان" و بە ھەمان لۆژیکى "سېبەکى پەکخەر"، ئەگەر پارتى و ھاوپەيمانى سىادەى سوننە تەبا بن و بىانەوێت، ئەگەر ھەبە بئوانن بە يارمەتى ھەندیک لە سەربەخۆکان ھەمان سىنارىبۆ پەکخستنى ھەلېژاردنى سەرۆککۆمار دووبارە بکەنەو، ھەک ئەوێى "چوارچۆیەى شیعى" بەرامبەر ئەمان کردیان، بەمەش بەرامبەرەکەيان ناچارى نەرمى نواندن دەکەن، بەلام چوارچۆیەى شیعى زۆر لەم ئەگەرە ناترسن چونکە لە ساپەى زۆرینەى ئەواندا پېگەى ھەلبوسى لە سەرۆکایەتى پەرلەمان لەقە و پىوېستى بە پالېشتى ئەوانە بۆ مانەو لە پۆستەکەى و، ئەگەر لەگەل پارتیدا ئەو بکەن، ئەوا لادانى لە سەرۆکایەتى پەرلەمان ئەگەرېکى کراوہبە.

لەپاش کشانەوێى سەدر، چوارچۆیەى ھاوتانەنگى ھەندیک دیدارى ناوخبويان ساز کردوو، بەلام جگە لە چەند بەبانامەبەکى کورت و دووبارە، ھېشتا دیدیکى روونيان لەبارەى قوڤاخى داھاتوو پېشکېش نەکردوو. زانىاربىبە دزەپېکراوہکان و ئامازە بەردەستەکانى پاش دیدارەکانىش ئەو نىشان دەدەن کە بەرەى رکابەرى سەدر بەسەر دوو تېروانىندا داہەش بوون؛ يەکەمیان کە مالىکى و تارا دەبەک خەزەلى و ھەندیک لە گرووپە چەکدارە ئىترانىبەکان نوینەرەبەتەى دەکەن و، بە جۆرېک لە جۆرەکان، شاگەشکەن بە دوورکەوتنەوێى سەدر لە گۆرەپانەکە و چاويان لە زيادبوونى کورسىبەکانيان و بەھېزبوونى پېگەى حکومىبەکانيانە. دووہەمىشيان کە زياتر عامرى و ھەکىم و ھەباز پالېشتى دەکەن، ھېشتا لە دلەراوکى و وردوکردى مەترسىبەکانى کشانەوێى سەدر و ئەگەرەکانى داھاتوودا دەژین و، ھىوايان لەسەر ئەو ھەلەدەچن کە سەدر بگەرېتەو بۆ ناو گەمە سىاسىبەکە، بەمەش لە پەنابردن بۆ شەقام قورنارىان دەبېت، بەتایبەت کە سەدر خاوەنى بالېکى سەربازى گۆرپاھەلېشە.

لە غىابى سەدردا سىماکانى قوڤاخى داھاتوو لەسەر چۆنەتى مامەلەى چوارچۆیەى ھاوتانەنگى لەگەل دۆخەکە وەستاو، بەلام ئەم بەرەبە کە بەرھەلستېکردنى سەدر کۆى کردبوونەو، ئىستا لە داہەشکردنى دەستکەوتەکانى کشانەوێدا خويان لەبەردەم بژاردەى قورس و جىاجىادا دەبىنەو، لەوانەش پېکردنەوێى کورسىبەکەى حاکم زاملى (جېگى يەکەمى پەرلەمان) و دواتر ديارىکردنى سەرۆکەوزیران. لەمەش گرنگتر چۆنەتى مامەلەکردن لەگەل دوو ھاوپەيمانەکەى سەدر (پارتى و سىادەى سوننە) کە سەربازى ژمارەى کورسىبەکانيان (نزىکەى 100) لە ھاوکېشەى پېکھاتەلېشدا دوو جەمسەرى بنەرەتى و گرنگن (ھەولېر و ئەنبار).

لایەنەکانى چوارچۆیەى ھاوتانەنگى ناوبەناو باس لە کەسایەتى بەھېز دەکەن بۆ سەرۆکایەتى وەزیران تا بتوانېت لە ئاست ئالنگارىبەکانى دۆخەکە بېت، ئەمەش چاوەکان دەباتەو سەر مالىکى و عامرى و تارادەبەکېش عەبادى، بەلام بە ھەلوہستەکردن لەسەر پېداروہکان و پېشېنەکان، ئەو روونە کە ناو مالىکى ھەستىارى زۆرى لەسەرە و لەگەل ئامازە بۆ کردنىدا، برىکارېکى سىستانى بە ناراستەوخۆ ھېرشى کردە سەرى، بەر لەوێى دواتر بلیت "راى تايبەتى خۆم بوو". جگە لەمەش، ھىنانە پېشەوێى مالىکى بەرەبەکەوتنى راستەوخۆبە لەگەل سەدر. سەبارەت بە ھادى عامرىش ئەو حکومەتەکەى يەکسان دەبېت بە کابىنەبەکى ئەمنى ئىرانى. ئەگەرچى لەگەل سەدردا "تالە مووى مەعاوېە"ى ھەبە، بەلام لەگەل ئەمرىکا و ئەورووپا و گەنجانى راپەرېوى تشرىندا بەر يەک دەکەوېت. ھەرچى بژاردەى عەبادىشە کە ئەزموون و پەسەندى دەرەکى لەوانى تر زياترە، گومان ھەبە مالىکى رېگەى بدات دەست کراوہ بېت. جگە لەوہش ئەگەر لەلایەن چوارچۆیەى شیعىبەو پېشکەش بکړېت، لە رق و توورەبى سەدر پارېزراو نابېت و ئەگەر ھەبە بە ھەمان سىنارىبۆ سالى 2016 پړوات کە پەرلەمان و حکومەت بوونە کاروانسەرەى خۆپېشاندانى سەدرىبەکان.

بژاردەى دووہمى چوارچۆیەى شیعى پېشکېشکردنى کەسایەتیبەکى رىزى دووہمە. لەم ميانەبەشدا ھەندیکى ھەک محەمەد شىاع سوودانى و ئەسەد عىدانى و محەمەد عەلاوى و لەو ناوانەن ئامازەيان بۆ دەکړېت کە کاندېد بکړن بۆ سەرۆکایەتى وەزیران، بەلام ئەم

كەسايەتتە بىن مېلىشيا و بىن حېزبانە كە لە سېبەرى رېبەرەكانى تردا دەبن، بەكسانن بە ھەمان ئەزموونى عەبدولمەھدى كە حېزبەكانى شىعە ۋەك ماسك و داھۆلېك بەكارىان ھېنا و دواترېش، كۆتايىبەكى خوتىناۋى و ناخۆشى ھەبوو.

بۆردەى سېيەم و كۆتايى بەردەم چوارچۆيەى ھاوتاهەنگى گۆرانكارىيە لە بىركردنەۋەى حېزبىيانەى "چوارچۆيەى ھاوتاهەنگى شىعە"، ئەۋېش لەرېگاي دروستكردنى حكومەتتېكى خزمەتگوزار يان سەربەخۆ و تەكنۆكرات كە دەستبەجى كار لەسەر چارەسەركردنى كېشە كەلەكەبوۋەكانى عىراق بىكات و مەسەلەى كارەبا و ئاۋى پاك و ژىنگە و دۆزىنەۋەى ھەلى كار بخاتە ئەجىنداى خۆى، بەلام ئەمە لەگەل كارنامە و مېژوۋى ھېزەكانى چوارچۆيەى ھاوتاهەنگىدا نامۆيە و ئەۋان زياتر لەگەل سىستەمى "زباننى" راھاتوون كە بەشەبەشىنە و دىد گاي حېزبى و بە دەرفەت تەماشاكردنى غىابى سەدرە بۆ ماشىنەۋەى ئىمتىيازاتى زياتر بۆ حېزبەكانىيان، بەتايبەت كە ئىستا بەھۆى گرانبوونى نرخەكەى و لىكەوتەكانى شەرى ئۆكرائىنا پارەيەكى مۆلى فرۆشى نەوت بەردەستە.

ھەر كام لەو سىنارىيۆيانە سەربىگرن چوارچۆيەى ھاوتاهەنگى لە دوو پېشھات دەرباز نابن، يەكەمىيان چۆنىەتى رازىكردنى پارتى و سوننەكانە پاش ھەشت مانگ لە تەخوین و مەملاننى و گرزى ئەمنى و دادگا گرتن لە ھاۋەپەيمانى سىقۆلى، دوۋەمىشيان تارمايى پەنابردنى سەدرە بۆ شەقام و جموجۆلى جەماۋەرى، بەتايبەت پاش ئەۋەى ئامۆزگارى پەرلەمانتارەكانى كرد "كەرت و پەرت نەبن" و ھەندېك ئامازەى پەخش كرد كە دۇنياكەر نىن. رەنگە ئەم جارەش سەقى داۋاكارى لە "چاكسازى" و "پىداچوونەۋە"ۋە، بۆ گۆرپىنى سىستەم و كەلك ۋەرگرتن لەو ھەموو كەلېن و درز و عىبانەى كە لە پەيكەرى سىياسى عىراقدا ھەن بەرز بىكاتەۋە. ئەم پەرلەمانەى كە ئىستا ماۋەتەۋە بەفەرەمى نوپنەراپەتى دەۋرۋەرى 30% دەنگدەران دەكات و شىكار و لىكدانەۋەى تر ھەن دەلېن زۆر لەۋە كەمترە، چۈنكە لە بنەرەتەۋە رېژە فەرمىيەكە زۆر بە زىادەۋە ھەژمار كراۋە و ئەمەش دۆخەكە لىلتەر دەكات.